

СУТНІСНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОЛОГІЧНИХ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА

Основою еколого-економічного управління в сучасних умовах господарювання є інформація про екологічні витрати, яка отримана під час дослідження екологічних аспектів діяльності підприємств. Здійснення процесів природокористування тісно пов'язана з витратами матеріальних і трудових ресурсів, які мають вплив на кінцеві результати роботи підприємства. Сукупність всіх витрат, що забезпечують процеси природокористування на підприємстві, визначаються як екологічні витрати підприємства. Тому актуальним на сьогодні є вивчення сутності та особливостей управління екологічними витратами, що сприятиме в подальшому ефективному використанню ресурсів та зменшенню негативного впливу суб'єктів господарювання на навколишнє природне середовище.

Велике значення і роль відіграють дослідження даного питання у працях вітчизняних науковців: О.О. Веклича, Б.М. Данилишина, С.І. Дорогунцова, І.В. Замули, О.М. Кондратюк, В.А. Лук'яніхіна, Л.І. Максиміва, Л.Г. Мельника, М.К. Шапочки та ін.

Варто зазначити, що поняття «екологічні витрати підприємства» та «витрати забруднення» є істотно відмінними. До першої категорії належать усі види витрат, що пов'язані із забезпеченням процесів природокористування; до другої – витрати, що зумовлені тільки забрудненням навколишнього середовища. Крім того, екологічні витрати розглядаються на рівні підприємства, тоді як витрати забруднення навколишнього природного середовища, в трактуванні К.Гофмана, мають загальногосподарське значення.

Плата за використання природних ресурсів здійснюється на підставі Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», численних постанов Кабінету Міністрів України, Указів Президента України та відповідних Кодексів.

Відповідно до економічних словників-довідників, до екологічних витрат матеріального виробництва і невиробничої сфери відносяться безпосередні витрати на охорону природи, очистку повітряного та водного басейнів, земель й інших компонентів природного життєвого середовища, витрати на своєчасне відтворення якості порушеного деструктивними змінами природного життєвого середовища. Це також: збитки, пов'язані з незворотними негативними змінами у природному середовищі, кількості та якості природних ресурсів, збитки, пов'язані з необхідністю резервування для природоохоронних цілей об'єктів природи, які могли б експлуатуватися і приносити реальний економічний ефект; податкові витрати у зв'язку з освоєнням природних ресурсів у щораз гірших умовах і ресурсів, віддалених від центрів безпосереднього споживання; підвищені витрати на переробку вторинних і низькоякісних сировинних ресурсів (відходів) у товарну продукцію з метою економії кондиційної сировини; витрати на розширене відтворення відновних природних ресурсів тощо.

Розглянемо класифікацію екологічних витрат за загальноприйнятими та специфічними ознаками. До загальноприйнятих ознак відносять: галузь (галузь, підгалузь, вид виробництва), територіальність (регіон, область, місто, район), час (інтервальність, моментність тощо), економічна природа витрат (поточні, капітальні), джерела фінансування. До специфічних ознак належать: напрям природоохоронної діяльності (охорона водних ресурсів, охорона повітряного басейну, охорона земель, охорона надр, відновлення біологічних ресурсів), вид природоохоронної діяльності (збереження навколишнього середовища, відновлення навколишнього середовища), форми здійснення (поточна природоохоронна діяльність, природоохоронні заходи), місце виникнення (використання природних ресурсів, добування природних ресурсів, споживання природних ресурсів, відновлення природних ресурсів), результати природоохоронної діяльності (кінцеві результати, забезпечення необхідних умов для досягнення кінцевих результатів природоохоронної діяльності).

Таким чином, екологічні витрати є фундаментальним поняттям економіки природокористування, оскільки саме на ньому заснований розвиток економічних аспектів природокористування.